

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice
Foaia oficioasă a „Centralei Tovărășiilor” și a însoțirii pentru „Asigurarea vitelor”, amîndouă în Orăștie.
— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economie la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua Duminecă.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Anul III.

ORĂȘTIE, 24 Octomvrie 1908.

Nrul 21

Cum infloresc în România tovărășiile!

Precum s'a scris în repetite rânduri în această foaie, frații nostri din Regatul liber sporesc în chip minunat în întemeierea de tovărășii prin lungul și latul țării. Ei le zic „cooperative”. Și azi abia este sat mai de dai Doamne, care să nu-și fi înjghebat cooperativa lui, însoțirea, tovărășia lui. Și, ceea-ce e foarte vrednic de laudă e, că aceste cooperative îmbrățișează tot felul de lucrări economice ce pot fi spre folosul poporului în mijlocul cărora s'au întemeiat. Ele împrumută și bani ori mijlocesc împrumutări, dar în același timp, unde e numai priincios, deschid prăvălii de-ale cooperativei, fac negoț cu ce pot, și trezesc interesul poporului pentru ele, căci prin spriginirea lor, poporul și pe sine însuși să spriginește. Căci părtașii, fundatorii, acționarii cum le-am zice, acestor cooperative, tot ei, oamenii din partea locului sunt, și cumpărînd ei cele de lipsă dela cooperativa, cîștigul ce aceea îl va avea, iară între ei să împartea!

Și, aceea ce altfel e și fi-resc ca așa să fie, — pornirea fraților din regatul liber, încercarea lor cu aceste tovărășii sătești, nu a dat de mal, nu a poticnit, nu a dat de rele care să o nimicească ori să descuragieze, — ci merge întărînduse, înflorînd și încuragiînd și pe alții cari pîn' acum n'ar fi încercat'o.

Așa, de pildă, cu plăcere cetim în „Neamul Românesc”, foaia dlui prof. Iorga dela București, că la Botoșani Cooperativa a înființat o librărie, căreia îi merge bine, încît Jidovimea de acolo zbiară în gură mare contra ei, — pentru-că e un așezămînt ce le mai cioantă din puțința de a

specula ei după bunul plac cu trebuințele obștei! La Dorohoi, deși cuib de atîta jidănie!, cooperativa merge bine. La Fălticeni dnii Gorovei și Sadoveanu cu o foaie pentru sate, deșteaptă frumos lumea!, vor face aci și o cooperativă; la Huși Cooperativa are librărie, care infloresce!; la Galați e o plăcere să vezi frumoasa băcănie (boltă mestecată) la „Spicul de grîu”, — și pe aiurea așîșderea!

Dar, zice dl profesor Iorga, — pînă să ajungi peste tot locul la cite o cooperativă, conștiința de datorie are să lupte cîțva timp împotriva lenei orientale (cam ca și pe la noi), contra patimilor de traiu bun și mită!... Dar în sfîrșit să ajunge a avea o prăvălie, un atelier, negoț, ca un început, ca un punct de plecare.

„Cine face librărie, poate face și băcănie (boltă mixtă), poate întemeia și ateliere (lucrătoare) de croitorie...”

„...Pînă-ce din cea dintîi sfioasă înjghebare, s'ar face o măreață clădire de economie națională, în umbra căreia cultura națională, viața socială unitară națională, arta națională, politica națională, toate s'ar desvolta priincios și repede!

„La lucru, fraților! — strigă dl Iorga de încheere. Vedeți dușmanul mișcîndu-să de spaimă la cea dintîi desfășurare de steag a voastră!

„Și aceasta e o sigură chezeșie de biruință!”

E vorbă adecă de faptul, că Jidovimea (dușmanul țintit), a început să ridice un strigăt de alarmă contra cooperativelor în cari e însoțit tot poporul, spriginîndu-le pe acelea și mai închinînd lui mamona pe „ghîșiftarul” jidănaș din țară,

Noi Românii de Ardeal înțelegem oare adîncea învățătura ce ni-să dă de frații din liberul re-

gat? Pricepem noi ce mult s'au pătrunseide adevărul, că azi calea cea mai ducătoare la înaintarea economică, la bunăstare, — e întovărășirea satelor întot felul de scopuri de cîștig?

Iar dacă o înțelegem, de ce întîrziem a porni și noi cu pași mai mari, mai bărbătești pe acest drum probat și dovedit ca atît de bun?

Căci e prea mare adevărul spus aci de luminatul Român N. Iorga, spus și de noi, repetite rânduri, în felurite forme, — că la umbra mărețelor clădirieconomice naționale să desvoaltă apoi priincios și repede cultura națională, viața socială, arta națională și chiar politica națională!, — decît ca să trecem așa de nepăsători pe lingă astfel de adevăruri!

Insoțire de negoț cu lemne în Valchid.

— O știre frumoasă. —

Din comuna Valchid (Văldhid) din apropierea Sighișoarei și Elisabetopolei, în comitatul Tîrnavei-mari, ni-se împărtășește, că fruntașii poporului nostru de acolo, s'au înțeles între sine și au pus temeiul unei *Tovărășii pentru negoțul cu lemn*, — fiind acel țînut tare păduros, bogat în lemn, cum și pentru arîndarea de păduri și pămînturi.

Frații cari ne împărtășesc acest lucru ne scriu, că pornirea lor este un rod al îndemnurilor noastre prin foaia »Tovărășia«...

„Am avut acest folos moral, că prin Dvoastră și dela Dvoastră am învățat lucruri bune și frumoase.

„Insoțirea noastră va purta numele de „Codrul”. Fiește-care membru, e dator a face anumite zile de lucru la pădure, să taie anumit număr de stîngini și să-i lifereze (ducă) la țîrg.

„Avem nădejdi mari.

„Numai cît la noi palmași sunt, dar capitalul ne cam lipsește!...”

Iată un glas care, așa simplu și sincer, întruchipează starea sufletească și materială a poporului nostru de pretutindenea: el voie ar avea, palme, brațe, încă are, dar i-au lipsit sfetnicii care să-l îndrume pe cărări nouă de cîștig și acum, cînd le vede, îi lipsește capitalul pentru lucruri mai mari.

Iată o chemare mare, nobilă, ce să îmbie băncilor noastre: dacă dela ele însăle nu pornește nici o inițiativă de acest fel, — prindă macar privilegiul unde văd că poporul, din bunul lui simț, vrea să între în întreprinderi de folos, și cheme pe oameni la sine, ocrotească-i oferindu-le împrumuturile de lipsă, — căci unde să fac tovărășii de acest fel, împrumutul e totdeauna în bune mâni plasat. Doar tovărășii înșiși să aleg cu grije și nu iau în mijlocul lor decît de cei vrednici, și așa a le da sprigin, e și o afacere bună pentru bancă, și o slujbă macar indirectă, economiei naționale întreprinzătoare, ce azi atîta ne lipsește.

Fraților dela Valchid un salut călduros și o ferbinte dorire de: noroc!

In 2 ani, 300 conzumu-ri!

Revista băncilor populare din Țară: „Curierul B. Pop.” scrie în numărul său mai nou:

„Dezvoltarea magazinelor de conzum în Țară, ca număr, arată neîndoios foloasele ce aduc acest fel de tovărășii.

„Din citeva zeci ce aveam în 1906 (așadar acum 2 ani numai), astăzi avem vre-o 300 de însoțiri de conzum (prăvălii făcute prin întovărășire) la sate.

„Alături cu cele dela sate, iau naștere cooperative de conzum și la orașe, ca la Dorohoi, Huși, Galați, Craiova, etc.

„Nu mai este, credem, nevoie și arată însămnătatea deosebită ce o au din ori-ce punct de vedere, aceste cooperative (tovărășii) de consum. Ele au forma cea mai desăvârșită a cooperativelor, căci au darul de a putea înșirui pe lângă ele în-treagă suflarea omenească, prin aceea, că toți suntem consumatori (cari prin mîncare, beutură și port, au lipsă de lucrurile prăvăliei consumului).

„Magazinele de consum au și luat, în țările din Apus, cea mai mare dezvoltare și s'au putut face prin ele aplicarea celor mai înaintate regule de bună ocîrmuire a lor...”

Mai departe aceasta foaie, care e povățuitoarea acestui fel de însoțiri și a băncilor sătești, — spune, că atari prăvălii de consum să se facă deocamdată mai ales în comune ce-s un fel de centre (puncte de atragere) pentru încă cîteva sate vecine, — fiindcă la un popor plugăresc ca al nostru, oamenii își produc ei înșiși cele mai multe lucruri de lipsă casei, așa că puțin le lipsește dela prăvălie, și așa în ori-ce sat n'are înțeles și putere de viață prăvălia, consum-ul. În state cu popoare mai înaintate în fabrici și meserii însă, prăvăliile acestea să susțin cu bine în ori-ce sat! Că lucrătorul din fabrică și de lângă masa meseriei sale, n'are vreme să-și producă însuși grîu, să-și țină vite, ci aproape toate le cumpără dela „consum”. La noi însă, multă vreme acest lucru nu e încă cu putință, ci cîte-o prăvălie la loc mai central, apoi are frumos viitor.

La „Centrală”.

Pentru »Centrala tovărășiiilor« planuită de noi a să înființa la Orăștie, ca ocrotitoare tovărășiiilor economice prin satele noastre, — deși n'am ajuns încă a-i avea întărite Statutele, — să tot arată interes din unele comune, care, să vede că cu mare dor așteaptă înființarea ei. De ne ajută Dumnezeu, vom și pune-o în picioare în timpul cel mai apropiat.

Din Saravale (comit. Torontalului) am primit încă, zilele astea, următoarea listă cu membri noi înșinați pentru »Centrala« noastră. Anume s'au înscris:

	cu cuote à 10 cor.
Simeon Andron	1
Isac Oarșia	1
Aron Nicolescu	1
Simion Chitta	1
Filip Chita	1
Teodor V. Mateiu	1
Eugeniu Rîniosu	1
Vasile Șerianțu	1
Ilie Miloș	1
Ion Gașpar	1
George Mateiu	1
Eugeniu Olariu	1
Iuon Mateiu	1
Petru Mateiu	1

De tot 14 înși cu 14 cuote nouă. li ținem în evidență.

Inălțarea României, în tăcere, dar cu siguranță; — jaluzia ungurească pentru aceasta.

Intr'un număr mai nou al seu, ziarul B. Hirl. din Pesta aduce un articol, carele, în vreme ce e o mare laudă la adresa României, deși o laudă făcută cu gura amară, e în același timp o săpuneală la adresa conducătorilor politicii economice maghiare, care numai în nebunia de a alerga după fantoma (strigoaia) maghiarizării sînt mari, neîntrepuți chiar, dar în ale faptelor cari întăresc viața economică a țării, numai mari nu sînt!

Articolul ziarul maghiar e intitulat „Dunărea României”, și vorbește de însemnătatea la care a ajuns România ca putere pe ape, pe Dunăre și pe mare, în asemănare cu ce a putut ajunge până acum Ungaria.

Iată părțile mai însemnate din numitul articol:

»Ici-colea, foarte rar, cîte-o naie înoată pe lângă noi, arătînd înapoiata, sărăcioasa noastră circulațiune dunăreană. Și am văzut și acele grozav de multe milioane aruncate în apă, pe cari le-am investit în regularea Dunării. Am văzut comunele despărțite în mod măestrit de calea Dunării, orașele noastre lipsite, din pricină că n'au porturi, și m'a cuprins durerea cînd m'am gîndit, ce viață clocotitoare este pe Rinul nemțesc, și cu cîtă măiestrie știe folosi Francezul Seine și Ronul cu alvie scundă!

»Apoi ajungem în Dunărea română. Trebuie să recunoaștem, că *România înaintează cu pași mari și dezvoltarea ei s'a început mai de demult decît a Bulgariei, unde ziua libertății în fapt numai acum s'a început. Se și vede asta la tot pasul, dar mai a-*

les de pe zidirile porturilor, și de pe comunicație (învîrtire).

Orașele române dunărene sunt toate provăzute cu schele și zăgaze de piatră, și linia ferată ajunge pînă la port, așa că de pe tren pe naie și întors, descărcarea se întîmplă nemijlocit! Și asta să întîmplă astfel nu numai în orașele mai mari, precum la Turnu-Severin, Giurgiu, Brăila și Galați, ci și în cele mai mici, precum al Calafat, Corabia, Turnu-Măgurele, Zimnicea, Oltenița, Călărași, Cernavodă, dintre cari unele au numai cîteva mii de locuitori!»

»In toate porturile acestea române, o aflăm viuă, un viu schimb de prețuri, și multe corăbii«.

»Firește această învîrtire nu se poate măsura cu cea din Europa apuseană, dar e întristător a vedea, că *Dunărea noastră maghiară, cit de tare e rămasă îndărăt în privința asta!*«.

»...Dar mai este încă o împrejurare foarte nepriincioasă la noi, care împiedecă dezvoltarea învîrtirii noastre dunărene. Și aceasta e, că drumurile noastre de fier abia lîngă cîteva orașe (Pojun. Budapesta, Mohaciu, Gomboș. Baziaș), se îmbină cu porturile. Ba nu numai că trenul nu se apropie de Dunăre, dar chiar și drumurile de țară nu se prea abat pe-acolo, așa încît noi, de acest fluviu puternic, care gratuit ni-se îmbie ca drum de transport, nu ne putem apropia după vrednicie«.

»Pe cei 950 de kilometri, cît ține Dunărea României, Românii s'au îngrijit să aibă 12 porturi legate cu drumul de fier, pe cînd Ungaria pe-o întindere de 877 kilometri are numai 5, (acum se pregătește al șaselea la Comarom).

»Nepăsarea n'a putut ruina în așa măsură comunicația noastră cu Dunărea. Spre acest sfîrșit a fost de lipsă scopul de a-o strica«.

Și scriitorul maghiar spune aci, că politiciii lor scurt-văzători au stricat, pe vremi, anume calea pe Dunăre, ca să le meargă mai bine trenurilor, pe uscat!

»Că ce poate face o bună politică de comunicație, ne-o arată foarte vădit orașele române dunărene. Dezvoltarea orașelor Turnu-Severin, Giurgiu, Brăila, Galați, vorbește convingător. Turnu-Severin de pildă, cu 20 ani înainte era un mizerabil cuibușor vlah, acum are față de oraș

și o vie comunicație! La trecerea noastră, iluminăția lui electrică strălucea înspre Dunăre și strălucirea lui i-o măreau cele patru monitoare (corăbii de războiu) românești, staționate acolo.«.

»Trebuie să recunoaștem, că *Românii înaintează cu pași repezi pe calea întăririi economice!* Dar conștiințelor națională se desvoaltă și mai tare. În Brăila i-au ridicat statuă împăratului Traian, în Constanța lui Ovidiu, care și-a trăit zilele exilului în regiunea aceasta. L'au declarat pe Ovidiu de poet național și-l preamăresc ca pe un strămoș mare.

»România deci să întărește, și organizarea ei să vede pe toate terenele... Puținele legături de negoț ce le-am avut cu ea, le-am pierdut aproape cu totul. Poporul României privește cu ochi dujmănoși la noi. Am simțit, că n'avem mult de căutat în această țară, cu care odinioară stăteam în legături destul de strînse«.

»Noi trebuie să ne aruncăm acum ochii mai înspre miazăzi, înspre Bulgaria, care în privința culturii, a bogăției, e încă mult rămasă înapoi și a cărei popor și domnitor simpatizează cu noi«..

Aci articolul acesta spune destul de limpede, că politiciii maghiari au pe ochi orbul găinilor. Dar să ne credeți, nu va trece prea multă apă pe acea Dunăre în jos, de care e vorba, și să vor încredința acești oameni, că politiciii lor sunt și mai miopi în alte treburi de conducere politică, — nu numai în ceea-ce privește folosirea Dunării!

Ce fac alții

pentru întărirea economică a neamului lor.

— Magnații cehi. —

Scritorul francez Chevluer în o scriere mai nouă a sa asupra politicii industriale din Europa, ajungînd a cerceta străduințele poporului ceh din Austria, pe terenul dezvoltării industriei (fabrica de tot felul, și meserii), să oprește la sfîrșiturile la cari au ajuns Cehii, și le admiră ca pe o lucrare aievea măreață și vrednică de pus ca pildă și naintea altor neamuri mai mari ca neamul Cehilor, cel de abia vre-o 4 milioane.

Scritorul francez spune:

»Trebue să scot deosebit la iveală acea încrederea străduitoare, cu care ostenește nobilimea și aristocrația cehă întru dezvoltarea industriei naționale!

»Nu-și dă numai numele la această lucrare, ci lucrează pentru ea, cu persoana proprie, cu averea sa și cu toată strădania sa, și în așa fel de făptuiri lasă să-i strălucească patriotizmul, iubirea de neam!»

Și înșira apoi, pe temeiuri de dovezi istorice, un șir întreg de nume de nobili cehi, cari s'au făcut nenumitori în istoria acestui popor, prin întrepinderile lor industriale, pe urma cărora a venit îmbogățirea cea însemnată a Cehilor, și cu ea alătura cultura lor, azi asemenea mare!

Ci-că în veacul al 18-lea, prin anii 60 ai aceluia veac (adecă pe la 1760) contele ceh Waldstein, a întemeiat o fabrică de postav în Oberleutenstorf, contele Schaffgotsehe în ținutul Königretzului, iar contele Piccolomini în Nachod. Trei fabrici de postav acuși de-odată, care dădeau muncă, câștig și învățatură prin pildă viuă poporului lor.

Baronul Neffzer a înființat o fabrică de floratt-boye și de țoale; contele Ulfeld fabrică de pantlici în lenikau; contele Bobza fabrică de prelucrarea inulului în Kasmanos; contele Chamare fabrică de bumbăcărie în Pottenstein; groful Waldstein fabrică de împletit ciorapi în Dux. — Contele Clamfabr. cu în Reichberg, prințul Kinsky în Klamnitz.

Și — spune scriitorul francez, — pornirea asta a nobilimei cehe să lăți, dela ei, și peste toată Austria! Așa în Moravia făcu contele Harrah fabrică de in la Namiest, în Zanovitz fabrică de fer, apoi nobilul Mitzovsky Honpersky, Contessa, Blumegen, felurite fabrici în felurite puncte ale țării.

În unele colțuri de țară intră în mișcare și preoții-meă înaltă. Așa de pildă plebania din Hremsmünster avea o fabrică de țesut și îm-

pletit, în care dădea de lucru de 600 de țesători și împletitori! Iar un episcop își avea fabrica lui deosebită de in. Plebanul Braunau și-a câștigat atâtea merite (vrednicii) în răspândirea fabricelor de bumbac, cu care să făcea apoi negoț mare până prin țările vecine, adunându-să astfel bogăție, încît a căpătat scrisoare de laudă dela însuși Măestatea Sa Împăratul acelor zile!

Iar groful Kinsky își conducea fabricile sale cu atîta putere, că însăși împărăteasa Maria Terezia cerea raport an de an despre lucrările lor și îl cetea cu mare interes și îi trimetea laude lui Kinsky.

Dintre nobilii cei mai noi, îndeosebi s'au înălțat în vrednicia de a cultiva industria lor națională prin fel și fel de fabrici și așezăminte economice: Kinski Carol, Kolovorot-Libsteinsky, cei 4 frați Chotec, Sternberg Buguoy, Kratovsky, și alții, arătîndu-și într'asta simțăminte lor de patrioți și lucrători pentru neam!

Luînd știre despre aceste scrieri ale Francezului, — o foaie maghiară, B. H, gîndindu-se la sărăcia în această privință a Ungurilor și a nemeșilor lor, zice:

»Așa-i, că aceste nume multe nu le poți înșira pe pe cele 10 degete dela mâni, ca pe ale magnaților noștri (ungurești), cari să deprind cu industria? Dar să și vede asta pe industria cehă, că s'au pus pentru ea pe lucru puterile minții și a averii lor!»

Iar noi Români ce am putea zice? La noi nu nainte cu sute de ani, dar nici azi, nu să gîndește nimenea la întreprinderi industriale!.. Ia, cite-o boltă de bani... la care să cere știința de a număra... De astea facem și noi. Incolo — ne luminăm bisericile cu lumini fabricate de ori-și-cine, îmbrăcăm și popii în haine fabricate de streini speculanți, — decum alte cele!

Conducătorii vieții noastre economice naționale, nici macar la viitor nu să gîndesc: Nu vezi pe o bancă

mai mare dînd un stipendiu două la tineri pentru a-i pregăti ca să devină ca mîne fabricant în branșa cutare ce ne-e mai de lipsă, decum porneală de-a înființa de pe acum anumite fabrici, cari să însemne un început de industrie mare națională și la noi.

Primejdie națională.

Felul cum ni-se crește tinerimea cu așteptări prea mari, cu alure de domnie, și cu nepricepere pentru carierile practice ale vieții.

În ziarul „Drapelul“ din Lugoj un Român cu ochi limpede văzători, Jovi, scrie, de curînd, un articol în care spune multe adevărate despre felul cum să cresc azi tinerii la noi. Iată ce zice printre altele:

„În toiul politic, toată luarea noastră aminte, ni-e încordată spre primejdiile ce ne vin din afară, și astfel, uitînd de noi, — nu vedem răul dintre noi. Răul, sau primejdia de care vrem să vorbim, că ne amenință, nu vine de jos dela popor, ci vine de sus, dela așa zisa inteligența noastră.

La toate datele o spunem, că trebue să ne ridicăm o clasă (pătură de oameni) de mijloc, clasă de industriași, dar așa să vede că aceasta o cerem numai dela clasa de jos, dela plugari. Hotărît că plugarii noștri nu înțeleg din destul lucrul acesta, și pentru ca să le dăm școala în direcția aceasta, ar trebui ca noi, cei cari pricepem, să-le mergem nainte cu pilda!

Plugarul, dacă își crește copilul ca plugar, nu e nici o primejdie națională, din contră acel copil, crescut cu puține așteptări, rămîne pe mai departe un material curat, ca capital național.

Nu așa stă lucrul cu copilul din clasa inteligentă! Acesta, crescut pe boerie, așteptările lui cresc cu vîrsta lui.

Noi cești bătrîni știm asta foarte bine, de după noi. În tinerețe ne mulțămiam cu mai puțin, acum însă simțim lipsa unei mai mari comodități, a unui trai mai bun, și poate și mai puțină muncă. Acestea, noi cei de azi, le și putem avea, căci am muncit în tinerețe, pe cînd nu era concurența (întrecerea,

îmbulzala) așa mare, cînd deși nu eram toți cine știe ce capete luminate, nefiind concurența mare, ni-am putut aduna bani albi pentru zile negre, — vorba Românului.

Acum tot inteligentul să si-lește să facă din copilul său „domn“, fără socotire la aceea, că acel copil e în stare ori nu, a să face domn? Cheltuește talentul său, mișcă toate petritele, ba mulți sărăcesc, rămîn la sapă de lemn, numai și numai ca copilul lor să ajungă „domn“, căci, vezi Doamne, ar fi rușine ca să-l facă maistor!

Durere, la tot pasul te întîlnești cu astfel de copii, cari au să ajungă adevărată primejdie națională. Pentru că acești tineri, trecuți prin școli, ca cînele prin apă, nu vor fi în stare a da piept concurenței ce li-se va face în lumea asta plină deja de „cărturari“

Iar ei, dedați a trăi „domnește“ încă din casa părintească, și neavînd acum puterea sufletească care să-i ajutore în așteptările lor, — să vor da în brațele aceluia care le va asigura traiul bun, dacă nu mai bun, dar încai ca și cel ce l'au avut la casa părintească! Pentru pâne își vor vinde caracterul, legea și națiunea, devenind astfel Brutusii poporului din care au eșit.

Președintele actual al Statelor unite din America, e de mai multe ori milionar, cu toate acestea feciorii lui muncesc ca calfe în ateliere (lucrătoare) de industrie! A văzut adecă tata, că ei nu sunt pentru „carte“, deci i-a dat pe cariera industrială, fără să se gîndească că lucrul acesta ar fi „dejositor“ pentru el și copiii lui!

La noi merge pe „baronie“. După inteligenți s'au luat în timpul din urmă chiar și industriași. Mulți, cari au nițică avere, nu-și mai mărită fetele după industriași de branșa lor, ci caută sa le dea după „domni“, fie chiar și diurniști. Urmarea e, că în loc să se întărească un industriaș harnic, averea bătrînilor trece ca zestre în mîinile jinerului „domn“, care apoi și prăpădește pe domnie.

E timpul ca să învățăm un lucru, și anume: cu cît e ci-

neva mai cult, cu atît e mai iubitor de muncă!

Să ne deschidem ochii, și să trimitem pe fie-care la locul său; la locul pe care apoi să-l ție cu vrednicie!

STIRI

Pepiniere românești de viță de vie. Cu bucurie băgăm de samă, că tot mai mulți sunt și între Români nostri, cari prețuind cultura viiei de viță americană, pregătesc pepiniere (școale în care să cresc vițele și să altuiesc). Știm mai ales 4 până acum, cari au trimis anunțurile lor la foile noastre, — le dăm în acest număr aceste anunțuri, cari au apărut în alți numeri ai „Libertății“, atrăgînd luarea aminte a cetitorilor asupra lor. Să se adreseze lor cu toată încrederea.

Două prelegeri economice. Reuniunea Economică din Orăștie a ținut de curînd două prelegeri economice:

una, la 13 Sept. n. în comuna *Petreni*, la care a preles dl C. Baicu despre foloasele pomăritului, iar părintele I. Moța a ținut prelegere ilustrată cu proiecțiuni (chipuri de lumină) din skiopticon, din viața Românilor; —

a doua a avut loc în 11 Oct. în Geoagiu, (în biserica din jos). Dl C. Baicu, avînd în vedere că la Geoagiu filoxera a pustiit vechile vii renumite ale Geoagiului, a preles aci despre folosul viței de vie americană, carea nu mai poate fi stricată de vrășmașa insectă filoxera! A indemnât pe ascultători a-și renouii viile cu viță de aceasta, mai ales că acum avem și pepiniere românești vrednice de toată încrederea, cum e pepiniera dlui Dr. Vlad la Bobilna, etc., cari să anunță prin foi.

Iar preotul I. Moța a preies despre însămnătatea și folosul întovărășirilor. A ilustrat viu cu pilda »Reuniunii de înmormîntare« ce este și în Orăștie, că ce pot face mulți însoții între sine, cu mici ajutoare materiale. Sfirșiturile acestor Reuniuni și sporul lor, pare curat minune. Arată că în același fel, și cam pe același sistem, e pe cale a să face și Reuniunea pentru asigurarea vitelor, căci, zice p. Moța, bietului român plugar cînd îi moare bou din jug ori vaca carei-î lăpta copiii, îi e așa de mare rău, ca și cum iar fi murit un frate, o soră, ori chiar soția!..

— *Ba mai rău! domnule!* — strigă cîteva voci din popor!

— Da, încă și mai rău!, văd și eu că așa de tare simții acele pagube, și chiar de aceea credem a face un mare bine poporului nostru iubit, cînd l'om putea vesti, că am înființat reuniunea pentru asigurare economilor contra pagubelor în vite!

Poporul s'a bucurat mult de această făgăduință și abia de s'ar afla curte de econom, care să nu-și asigura vita sa.

Prelegeri de acest fel să vor urma încă.

*

Cît dă țara pe mașini economice, — străinătății? Ministrul de agricultură, dl Darányi, a dat cătră toate reuniunile economice din țară o circulară, în care le face cunoscut, că economii, mari și mici, ai țării, am cumpărat în anul trecut mașini economice din afară de țară în preț de *13 milioane coroane!*

Și dl ministru să miră de această aducere la mașini în cătățime așa mare din străinătate, cînd în țară sînt multe firme, fabrici ori depozite de mașini dela fabrici mari și bune, aci în Budapesta, ori alte orașe mari ale țării. — Ministrul îndrumă marele public cumpărător, la aceste fabrici și depozite din țară. —

Expoziția de copii în Poiana.

De mult nutrita dorință, de a se aranja în cea mai frumoasă și cea mai puternică comună românească Poiana, o expoziție de copii, să apropie de realizare. Meritul revine frunțașilor de acolo, cari au întimpinat cu însuflețire apelul comitetului central al Reuniunii agricole române din Sibiiu, dat în această privință.

Expoziția să va ținea Marți la 27 Octomvrie n. c. (sărb. Sf. Paraschiva) în sala mare a școalei din Poiana. La expoziție, să admit numai copii cu vârsta dela 1—4 ani, fiind de aceștia vre-o cîteva sute.

La apelul comitetului aranjator local, comuna politică Poiana concurge la premii cu 25 cor., banca »Mărgineana« cu 25 cor., va să zică pe lîngă suma pe care o va destina Reuniunea agricolă spre acest scop, instituțiunile locale contribuie la premii cu 100 cor. Laudă lor!

Insuflețire mare domnește între mamele din Poiana, cari așteaptă cu dor și cu bucurie ziua în care supune-vor ezaminării micile lor odrasle, mîndria lor.

Bravii poenari vor să dovedească lumii, că atunci, cînd vorba este de o cauză bună și de interes obștesc, știu pune umăr la umăr, și să află fiecare la locul său.

Intrebări și răspunsuri,

Intreb. 46: Adevărat e că nu e bine să dăm vacilor de lapte foile napilor de nutreț?
Abon. 4873.

Răspuns. Un econom specialist, își dă la asta următoarea îndrumare: E obicei pe multe locuri, că foile dela napii de nutreț să rup și să dau vacilor de lapte. Asta, ce-î drept, sporește foarte tare laptele vacii, dar învățații cari au urmărit lucrul au dovedit, că hrana cu atari foi, strică foarte tare untul și-l face de să întinde și nu e plăcut.

Ba e dovedit și aceea, că dînd multe foi de acestea vacii, ea capătă și durere de foale, care o slăbește. A da însă foile în măsură mai mică, nu e rău, ba chiar atîta pofta de mîncare a vitei! Așadar a le da cu cumpăt, e de folos, dar în cătățime mare, e păgubitor.

Dar tăiatul foilor dela napi, prea de vreme, le face acestora rău, Că doar foile sunt tot așa de lipsă plantei pentru dezvoltare și coacere, ca și rădăcinile. Cel-ce dar culege frunzele nainte de vreme, pentru a-și hrăni vitele cu ele ori a face vaca să deee lapte mai mult, — își face mai mare pagubă ca dobîndă, prin aceea că împedecă dezvoltarea firească a napilor înșiși.

Și încă ceva, ce știu foarte puțini: Foi de napi pentru hrana vitelor, să nu culegem nici

odată de dimineată, căci atunci acelea au în sine cu mult mai puține materii hrănitoare ca mai tîrziu! Așa de pildă foile culese cătră amiaz dau hrană de două ori așa de bună vitei, ca cele rupte dimineața!

— **Pentru viieri.** —

ALTOI!

La *Père Todor* în *Ternova* Nr. casei 15. (comitatul Arad), să află de vînzare, tot felul de

altoi de viță americană

în verde și în uscat, — cu rădăcină și fără rădăcină.

A se adresa pentru informațiuni și prețuri, la numitul!

(193) 4—8

Vițe de VIIE AMERICANĂ

altoită, splendid dezvoltată, cu rădăcini, — soiurile cele mai distinse, să găsește de vînzare în pepiniera de vițe de viie nobilă dela

domeniul românesc din BOBĂLNA.

(lîngă Orăștie) proprietatea dlui dep. Dr. Aurel Vlad.

Adresați-vă cu perfectă încredere cătră:

„Domeniul din Bobalna“
(a dlui Dr. Aurel Vlad),
Bobalna, p. u. Szászváros.

NB. Pentru vierii din Ardeal, e cel mai potrivit izvor de vițe, fiind vița crescută și deprinsă cu clima noastră ardeleanească, muntoasă. La șes, firește, îi e cu atît mai ușor, mai bine.

2—5 (206)

Pentru cultivătorii de vii.

Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia românească „MUGURUL“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde

altoi de viță de viie de toate speciile,
precum și
viță americană,

cu și fără rădăcină, și, la dorință, însoțirea dă instrucție gratis ori-cui în toate ramurile culturii de viie.

(177) 4—25

Pepiniera de vițe Americane „Carolina“, Deva.
Proprietatea G. Cușuta, Orăștie (Szászváros).

Altoi de vițe Americane.

Am onoare a aduce la cunoștința Dlor proprietari de vii, precum și celor ce voesc a-și replanta vie, că atît pentru toamna anului de față cit și pentru primăvara anului viitor, pot furniza

vițe americane altoite,

cu rădăcină, diferite soiuri de vin și de masă calitate I. și II. precum și vițe americane ne-altoite de calitate, fără rădăcini.

Prețuri foarte moderate!

Pentru comande, fie acelea cit de mari; și pentru ori-ce alte deslușiri, a să adresa la proprietarul moșiei care să roagă pentru binevoitorul sprijin.

George Cușuta

proprietar de pepinieră de vii
în Orăștie (Szászváros).

7—17 (169)